

ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

Νέοι απελπισμένοι και αποκλεισμένοι

Λένε ότι ο λαός που ξεχνά την ιστορία του πεθαίνει. Τι μέλλει γενέσθαι σε έναν τόπο όταν οι νέοι του βλέπουν το μέλλον σκοτεινό; Η μεγάλη πανελλαδική έρευνα που παρουσιάζει η «Κ» είναι, δυστυχώς, μια καταγραφή αγωνίας, απελπισίας αλλά και κατακραυγής για τη συνολική κατάσταση της χώρας. Οι νέοι δεν εμπιστεύονται τους θεσμούς, έχουν πολύ αρνητική γνώμη για τη Βουλή, την εκπαίδευση, τη Δικαιοσύνη, υπάρχει γενικευμένη ανασφάλεια, ένα αίσθημα ακύρωσης κάθε προσπάθειάς τους. Αποκλεισμένοι από αγαθά, θεωρούν ότι διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο φτώχειας.

«Μια κοινωνία καθορίζεται από τη δυναμότητα που έχει να γεννά νέες δημιουργικές και δυναμικές γενιές. Αυτή τη στιγμή, η ελληνική κοινωνία και η πολιτική και πνευματική ελίτ της δείχνουν να μη συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση», παρατηρεί στην «Κ» ο καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Παν. Αιγαίου Σωτήρης Χιούρης και κύριος συντονιστής της έρευνας.

Ειδικότερα, η έρευνα In4Youth, όπως ονομάζεται, πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 2.140 νέων ηλικίας 15-34, από όλη την Ελλάδα. Μεταξύ αυτών, μακροχρόνια άνεργοι, άτομα που έχουν τελειώσει σπουδές και ψάχνουν για δουλειά, νέοι με σταθερή εργασία, άλλοι με επισφαλή εργασία. Επίσης, παράλληλα πραγματοποιήθηκαν σε 24 εστιασμένες ομάδες πρόσθετες συνεντεύξεις με νέους και ειδικούς στα θέματα εκπαίδευσης και απασχόλησης. Η νέα γενιά σκιαγραφείται αδρά από τα ακόλουθα ευρήματα:

Τα ευρήματα

- Μόνο το 9,7% των νέων ηλικίας 25-29 είναι έγγαμοι, ενώ ακόμα και στις μεγαλύτερες ηλικίες 30-34 ετών το ποσοστό αυτό δεν υπερβαίνει το 36%. Οι περισσότεροι συγκατοικούν με την οικογένεια σε πολύ υψηλά ποσοστά.

- Η προστασία της οικογένειας είναι μεγάλη αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και τον εγκλωβισμό των νέων –όπως δείχνει η ποιοτική έρευνα– σε ένα περιβάλλον χαμηλής δικής τους πρωτοβουλίας και μικρής προσαρμογής στις σημερινές συνθήκες της οικονομικής κρίσης. Σε ποσοστό 73,7% οι νέοι ηλικίας 20-24 συγκατοικούν με την οικογένεια, ενώ στις ηλικίες 25-29 το ποσοστό παραμένει εξαιρετικά υψηλό, 57,6%. Αλλά και οι μεγαλύτερες ηλικίες δεν αποδεσμεύονται εύκολα από αυτή την προστασία, αφού το 23,8% των ηλικίας 30-34 συ-

γκατοικεί με τους γονείς.

- Η κατάσταση αυτή θα επιβαρύνει το δημογραφικό πρόβλημα, αφού δυσχεραίνει την απόκτηση οικογένειας. Έτσι, από τα 2.077.234 νέους έως 29 ετών το 1990, ο αριθμός μειώθηκε στο 1.635.653 νέους το 2014 και θα περιοριστεί περαιτέρω.

- Η πολιτική απάθεια και η κοινωνική αλλοτρίωση των νέων εμφανίζονται κυρίως ως μια στάση αδιαφορίας προ το πολιτικό γίγνεσθαι, τους πολιτικούς και πολιτισμικούς θεσμούς και την κοινωνία των πολιτών. Η οικογένεια (με 87,4%) και οι φίλοι (71,9%) είναι τα πιο σημαντικά για τους νέους 15-34 ετών. Η οικογένεια αποτελεί τον μοναδικό κοινωνικό θεσμό που το σύνολο των νέων εμπιστεύεται. Ακόμα και στο κρίσιμο θέμα της αναζήτησης εργασίας, οι δημόσιοι θεσμοί αντιμετωπίζονται με δυσπιστία και απόσταση, ενώ η οικογένεια –παρά την έλλειψη σχετικής γνώσης και κατάλληλων δικτύων στην αγορά εργασίας– παραμένει ως το κύριο σημείο αναφοράς για τους νέους ως προς τη δυνατότητα εύρεσης και διατήρησης μιας εργασίας. Στον αντίποδα βρίσκεται η πολιτική (13%), η εθελοντική εργασία (16,1%) και η θρησκεία (21,8%).

- Οι νέοι πιστεύουν ότι το πολιτικό προσωπικό της χώρας τους βλέπει μόνο ως μέσον για τη διατήρηση της ηγεμονίας του υπάρχοντος πολιτικού - κομματικού καθεστώτος, κάτι που προκαλεί δυσπιστία στους νέους και απαξιωτικές και αρνητικές αξιολογήσεις για την ίδια τη δημοκρατία. Η Βουλή συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό δυσφορίας των νέων – το 86,3% δηλώνει καθόλου ή λίγο ικανοποιημένο από τη λειτουργία της. Ακολουθούν, η πολιτική του κράτους για το δημόσιο χρέος και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Από τους άνεργους νέους το 41,7% του δείγματος δίνει μηδενική αξία στον τρόπο που ασκείται η δημοκρατία στην Ελλάδα, αλλά και το ανάλογο ποσοστό των εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων που δίνει την ίδια μηδενική αξία στη δημοκρατία είναι 35,4%.

«Η απουσία αποτελεσματικής πνευματικής και δυναμικής πολιτικής εκπροσώπησης των νέων και συμβολικών μορφών στον πολιτικό αγώνα περιορίζει τις ευκαιρίες για την υπεράσπιση των συμφερόντων της γενιάς τους. Αντίθετα, η γενιά που προηγήθηκε και που χαρακτηρίζεται ως Γενιά της Μεταπολίτευσης και του Πολυτεχνείου διατηρεί μέχρι σήμερα τον ηγεμονικό της ρόλο στην πολιτική σκηνή της χώρας, επι-

βάλλοντας μονομερώς τα δικά της συμφέροντα και ενδιαφέροντα στην απασχόληση, στα επαγγελματικά προνόμια, στις συντάξεις και στην εκπαίδευση», παρατηρεί η έρευνα.

Ως ένα κεντρικό συμπέρασμα που εξάγεται από τις αναλύσεις της έρευνας In4Youth είναι ότι το νέο φαινόμενο της κοινωνικής αποδόμησης της σημερινής γενιάς καθορίζει τη διαμόρφωση του κοινωνικού μέλλοντος των νέων αλλά και της χώρας. Χαρακτηριστικό είναι το αίσθημα ακύρωσης της ύπαρξής τους, που εκφράζουν έντονα πολλοί νέοι που συμμετείχαν στις Εστιασμένες Ομάδες και συνεντεύξεις της έρευνας, όπως ένα νέο ζευγάρι μηχανικών από τη Θεσσαλονίκη που ζει πλέον μια νομαδική επαγγελματική ζωή ανάμεσα σε Ελλάδα, Γερμανία και ΗΠΑ. «Δεν θα μας πείραζε καθόλου αν στην Ελλάδα μάς ενέγραφαν στο ληξιαρχείο ως “νεκρούς”. Δεν περιμένουμε τίποτα από αυτή τη χώρα. Το να είμαστε ζωντανόι γι’ αυτούς μάς δημιουργεί μόνο προβλήματα επιβίωσης», δήλωσαν.

Μορφωμένοι οι περισσότεροι, αλλά άνεργοι

Την τελευταία δεκαετία αυξήθηκαν τα εκπαιδευτικά εφόδια των νέων. Το 2000 το 43% είχε πτυχίο (από τεχνική σχολή έως και διδακτορικό), ενώ το 2014 το ποσοστό ήταν 51%. Μάλιστα, η πλειονότητα των νέων θεωρούν ότι οι επαγγελματικές δεξιότητές τους για την εργασία που επιθυμούν είναι απλώς «αρκετά κατάλληλες», με τους νεότερους να είναι περισσότερο σίγουροι. Το 49,4% των ατόμων 25-29 ετών δήλωσε ότι οι δεξιότητές τους είναι πολύ ή απολύτως κατάλληλες, έναντι 38,8% των νέων 30-34 που έχουν την ίδια πεποίθηση.

Ωστόσο, εν μέσω κρίσης, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχειρήσης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα. Συγκεκριμένα, οι νέοι που ανήκουν σε χαμηλές εισοδηματικές ομάδες, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους να βελτιώσουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, βλέπουν να εκμηδενίζονται οι δυνατότητές τους να πετύχουν οτιδήποτε ως εργαζόμενοι ή ως επαγγελματίες. Στα εσπερινά σχολεία και επαγγελματικά

λύκεια, όπου φοιτούν παιδιά οικογενειών χαμηλού οικονομικού επιπέδου, αλλά και σε νέους που σπουδάζουν, κυριαρχούσε η αίσθηση του αποκλεισμού από την οικονομία και την πρωτεύουσα αγορά εργασίας.

Από την άλλη, στην έρευνα περιγράφεται μία νέα μορφή σκληρής κοινωνικής ανισότητας που συνδέεται με τη δομή της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας. Έτσι, σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια, η άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.

Λόγω της κρίσης, αυξήθηκε δραματικά η μερική απασχόληση στους νέους. Ενδεικτικά, στις ηλικίες 25-34 το ποσοστό ήταν 9,7% το 2000, 13,5% το 2010 και 24,4% το 2014. Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές επίσεις απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων. Η φτώχεια των εργαζομένων σχετίζεται, επίσης, με τα χαμηλά ποσοστά εργασίας ανά οικογένεια, δηλαδή οι ενήλικες της οικογένειας δεν εργάζονται αρκετά για να έχουν τα προς το ζην για ολόκληρο το νοικοκυριό. Αγαμοί γονείς, οικογένειες με έναν γονέα που δεν εργάζονται σε πλήρες ωράριο, καθώς και οικογένειες με έναν μισθωτό αντιμετωπίζουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο της φτώχειας. Έτσι, με βάση τα στοιχεία της έρευνας βλέπουμε ότι οι άνεργοι νέοι καταγράφουν υψηλό κίνδυνο φτώχειας (33%), ενώ ιδιαίτερα υψηλό είναι και το αντίστοιχο ποσοστό (27%) για τους μη οικονομικά ενεργούς νέους. Σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου φτώχειας, φαινόμενο που μελετήθηκε από τον διευθυντή Ερευνών του ΕΚΚΕ Διονύση Μπαλούρδο, είναι η μικρή ηλικία, το φύλο και άλλοι δημογραφικοί παράγοντες (π.χ. νέοι διαζευγμένοι), η χαμηλή εκπαίδευση και το μέγεθος του νοικοκυριού. Στον αντίποδα, στον δημόσιο τομέα και στις μεγάλες επιχειρήσεις οι εργαζόμενοι διατηρούν επαγγελματικά προνόμια, συνδικαλιστικά δικαιώματα και σχετικά μόνιμες θέσεις εργασίας που τους ακολουθούν συχνά και στην πρόωρη (αδικαιολόγητη) σύνταξη.

ΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ... ΠΑΥΛΑ

Γράφει ο Γιώργος Μεσσάρης | georgemessaris@gmail.com

Ο Γιώργος Μεσσάρης θα βρίσκεται σε άδεια για τρεις εβδομάδες. Μαζί του έχει πάει και η στήλη «ΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΥΛΑ».

«Όποιος αγαπάει την πατρίδα του, την κρίνει αυστηρά»

